

OMNES UNUM

Leto XIX
1972
Številka 3

Ura duhovnega branja

*Uaruh Device, sam deviška duša,
zvesta si priča Besede učlovečene,
briši težke grehe tebi zvestim hlapcem,
Janez naš sveti.*

*Živi si vrelec, ki naraste v reko,
stalno namakaš svet, ki od suše poka,
črpaš v polnem viru, ki krepko pretaka
iz prsi se v prsi.*

*Duša si veseljstva in nebeški žarek,
sprosi nam odveze, dušam razrvanim,
daj, da prodremo v velike skrivnosti,
ki jih razlagaš.*

*Ko se pogrezaš v tajno Sinu Očeta,
milost prave vere širiš po vsem svetu;
naj bi dosegli gledanje božanstva,
le tja nas vodi!*

*„Naj bo čast brez konca velikemu Kristu,
sveta ga rodila Deva je Marija;
On, enak Očetu, plamenov živih Duhu
vekomaj vlada.*

Za praznik sv. Janeza Evangelista.
Prevedel Jože Vovk

Dopolnilo: V zadnji številki je pomotoma izostal naslov avtorja pri članku: „Kristologija v Janezovem evangeliju“. Članek je napisal prof. dr. Karel Woschitz.

Maša v župnijski skupnosti

Ko so apostoli po prihodu Svetega Duha na binkoštni praznik začeli oznanjati Kristusov evangelij in vernike po krstu sprejemati v novo krščansko skupnost, se je začela v tej skupnosti obhajati tudi evharistična skrivnost; zbirali so se k lomljenju kruha. Po zgledu na zadnjo večerjo se je ob tej priložnosti prirejala bratska agape — pogostitev v ljubezni, kar je služilo, da bi se verniki med seboj bolj spoznavali, se drug drugemu približali in duhovno napredovali. Opazovalec je mogel tem kristjanom dati tole oceno: bili so enega srca in duha (Apd 4, 32).

Cerkev se je širila, evharistični obredi so se po različnih pokrajinah različno oblikovali in tako imamo danes več različnih obredov. Pomembno pa je, da so bistvene stvari ostale povsod enake, npr. delitev na besedno in evharistično bogoslužje. Vsi obredi kažejo, da je evharistija središče vsega bogoslužja in vir moči za krščansko življenje. Pred rimskim sodiščem v Abilini v Afriki so leta 304 krščanski mučenci na vprašanje: „Zakaj ste bili pri sveti maši?“ odgovarjali: „Kako bi mogel biti kristjan brez Gospodovih skrivnosti? Kako bi se mogle Gospodove skrivnosti obhajati brez kristjanov?“ Štirideset angleških mučencev, ki so bili 25. oktobra 1970 razglašeni za svetnike, je prav iz svete maše, ki so jo obhajali kljub prepovedi pod smrtno kaznijo, zajemalo moč za stanovitnost, ko so jih mučili.

Med vsemi našimi dušnopastirskimi opravili je najpomembnejša skrb za vedno lepše in dostojnejše obhajanje svete maše, posebno še ob nedeljah in praznikih. Pri tem svetem opravilu naj dejavno sodeluje vsa določena verska skupnost. Dušni pastir poklicno organizira evharistično praznovanje in pripravi vse potrebno, da se sveta maša dostojno obhaja. Morda delamo mnogi tole napako: ko se kolikor toliko dobro pripravimo za nedeljsko pridigo ali homilijo, mislimo, da smo se za nedeljsko mašo dovolj pripravili. To nikakor ni res. Duhovnik, dušni pastir mora skrbeti in paziti, da bodo vsi verniki za nedeljsko mašo kolikor mogoče pripravljeni. Pevski program naj določi župnik skupaj z organistom ali pevovodjem. Nekaj naj bo zbornih, nekaj ljudskih pesmi. Bralca beril se morata vaditi, da bosta pri maši brala razločno in jasno, da jih bodo verniki slišali. Bralca naj bosta pri vernikih na dobrem glasu. Vaditi je treba mladino ali pevce, da recitirajo po prvem berilu psalm, po drugem naj se zapoje aleluja, seveda ne v adventnem in postnem času. Ne bi bilo slabo, če bi se župnik z zaupnimi osebami po maši pogovoril in poslušal oceno, kaj je bilo pri nedeljski maši dobro, kaj slabo ali pomanjkljivo. Samo na

ta način je mogoče napredovati, da bo naše nedeljsko bogoslužje privlačno ter bo vplivalo tako na verne kakor neverne, ki slučajno pridejo v cerkev. Japonska spreobrnjenka Nišakava Harumi, ki se je pred štiri leti dala krstiti, je izjavila, da je na njeno spreobrnjenje odločilno vplivala sveta maša. Še kot poganka je nekoč spremljala svojo sošolko k maši. Tam je slišala besede: „Gospod z vami. In s tvojim duhom“. Teh besed ni mogla pozabiti. Premišljevala je, kako more biti Bog s temi ljudmi. Zaželela si je, da bi bil Bog tudi z njo. Na koncu maše je slišala, kako mašnik prisotne v božjem imenu blagoslavlja. Zaželela si je božjega blagoslova. Sedaj živi zelo zgledno krščansko življenje. Zaposlena je v tovarni. Dnevno se vozi z vlakom 20 minut k sveti maši. Prepričana je, da nobena žrtev ni prevelika za sveto mašo. Polovico svojega zaslužka daje ubogim.

Tudi našim vernikom je potrebno odkriti veličino svete maše. Potem se ne bo dogajalo, da mašnik z muko išče vsaj eno osebo, da ne bi čisto sam maševal. Morda je nekaj krivde za tako stanje tudi na duhovniku samem. Če bi mi bolj cenili vrednost svete maše, kako bi bilo mogoče, da ne bi navdušili zanjo nobenega vernika? Spomnimo se samo, kako so v Palestini hiteli ljudje k Jezusu, kjerkoli se je pojavil. Kot magnet jih je privlačeval k sebi. Ljudje, ki so od vseh strani prihajali k njemu, so ga stiskali in se dotikali njegove obleke, da bi našli pri njem zdravje in pomoč v svojih nadlogah. Ali mar danes ljudje nimajo nobenih nadlog več? Kako torej, da ne hitijo k Jezusu, k sveti maši, da bi se z njim srečali in našli pomoč, tolažbo? Če bi imeli mi duhovniki močnejšo vero, bi bilo tudi pri vernikih precej drugače.

V novejšem času se govori o skupinskih mašah. Mišljena so manjša občestva ali skupnosti, ki pa morajo biti predhodno primerno izoblikovane, da bi se mogle dejavno in plodno udeleževati skupinske maše. Ob raznih sestankih, duhovnih obnovah, duhovnih vajah in podobnem se zbere zaključena skupina ministrantov, fantov ali deklet, zaročencev ali zakoncev, ki se kolikor toliko poznajo, imajo enake ali podobne poglede na svet. Za take skupine je primerno tedaj imeti posebno službo božjo. Seveda se je treba na take skupinske maše enako ali pa še bolj pripraviti kakor sicer. Dovoljeno je izbirati berila, ki bolj odgovarjajo navzočim, a morajo biti iz svetega pisma. Primerne prošnje za vse potrebe se lahko izbere ali sestavi. Homilija more zajeti stvari, ki zadevajo navzoče. Ni izključeno, da navzoči postavijo mašniku kakšno vprašanje, da nanj odgovori. Dovoljeno je tudi sveto obhajilo pod obema podobama. Cerkev se namreč dobro zaveda neizmerne moči, ki je v sveti maši, zato želi okrepiti sodobnega človeka, ki je tako silno izpostavljen napadom materializma in ateizma. Maša je namreč vir življenja in svetosti.

Duhovnik, ki mašuje, mora imeti navadna mašna oblačila. Redno

naj se take maše opravijo v cerkvah, izjemoma v veroučnih dvoranah, toda z ordinarijevim dovoljenjem.

Sklep

Po ljubezni do evharističnega Jezusa, ki se da lepo povezati s češčenjem presvetega Srca, naj se odlikuje vsak duhovnik. Zato je tudi nastala pobožna zveza adoratorjev. Če ima drevo globoke korenine, ga zlepa noben vihar ne more izrjaviti. Tudi duhovnik, ki je zakoreninjen v evharističnem Kristusu, je precej varen pred sodobnimi zmotami in zablodami. Zaradi božje bližine bo v njem verski čut veliko bolj razvit. Ni se bati, da bi zaradi močnejše poudarjenega evharističnega življenja trpelo njegovo pastoralno delo. Sveti Janez Vianey se je vsekakor odlikoval v ljubezni do evharističnega Gospoda, pa zaradi tega ni opuščal svojih dušnopastirskih dolžnosti. Prav zato, ker je toliko premolil pred Najsvetejšim, je bil kot Mojzes po vrnitvi s Sinaja čisto drugačen, imel je na sebi neki božji sijaj, zato pa tudi zavidljive pastoralne uspehe kot nihče drugi. Kakor se vrednost molitve ne meri po dolžini, tako tudi vrednost pastoralnega dela ne po nekaj urah, ampak po ljubezni, po notranjem žaru in moči.

Ker bo letos v našem sosedstvu evharistični kongres, ki naj v Italiji obnovi in poživi evharistično življenje, je primerno, da se tudi mi po njihovem zgledu in v zavesti pomembnosti te vrednote sami v naših župnijah poglobljamo v evharistično življenje. Ni še znano, ali bodo mogli slovenski verniki iz zamejstva imeti tam kakšno svojo slovesnost. Čisto gotovo pa je, da so v nebesih pripadniki vseh narodov in rodov, ljudstev in jezikov in pojejo Bogu in Jagnjetu. Pa tudi v uradni pesmi pred blagoslovom pojemo: „Tebi, Oče, z ljubim Sinom čast pojo naj vse stvari; Svetega Duha enako naj slave jeziki vsi.“ Radi spremljajmo vse, karkoli se v čast evharističnega Kralja priredi v vesoljni Cerkvi.

Živimo v sredi potrošniške družbe, ki ima svoj ideal v čutnem uživanju, pijači in seksu, mamilih in lahkotni zabavi. Ljudje, ki kolikor toliko trezno opazujejo dogajanja okoli sebe, ugotavljajo porast mladinskega kriminala, družinskih tragedij, samomorov in političnih nemirov. Menijo, da je trajna sreča v obratnem razmerju z življenjskim standardom. Bogati ljudje in narodi ne stojijo na lestvici sreče na prvem mestu, tudi ne po pristnih človeških vrednotah. V tem smislu niso tako slabi upi za verski preporod. Potrebno je, da smo sami notranje bogati, da bomo sodobnemu človeku imeli nekaj dati.

Je in ostane resnica, da je Kristus edini odrešenik sveta. On živi po evharistični skrivnosti živ med nami. Odkrivajmo ga svetlu, tudi naši Primorski!

GLOSE

Duhovnik

Duhovnik je kakor sodnik pri nogometni tekmi. Četudi je najboljši, v vseh pogledih neoporečen in pravičen, vedno se bo našel kdo, ki mu bo vrgel v obraz: Prodanec!

Duhovnik je kakor jutranja glasba. Nekdo si želi, da bi bila mehka in počasna, drugi spet, da bi bila hitra in burna, tretji: ne počasna in ne hitra, četrti pa si je sploh ne želi.

Duhovnik je človek kakor mi. Ni iz plastične snovi, ni iz voska, a tudi ne iz najtrše skale. Naj vendar potrpijo tisti, ki bi hoteli, da bi bil bolj bel kot sneg!

Ni lažje stvari na svetu, a tudi ne bolj podle, kot slabo govoriti o duhovnikih. Ne morejo se braniti, ni jim dano, da bi obračunali z obrekovalci. Duhovnik je pač duhovnik. In duhovnik je kakor grenčica: ni prijetna, a vedno ti bo prav prišla. Pa četudi bi duhovnik hudo grešil, pa četudi bi postal odpadnik, njegove roke bodo ostale vedno posvečene. In za vsakogar izmed nas bi bila največja sreča, če bi nam te roke ob uri smrti lahko dale odvezo.

(Italijanski katoliški tednik)

Nič posebnega

Nad sto knjig je bilo v zadnjem času napisanih o duhovništvu in duhovnikih, je povedal predavatelj, ko je govoril o isti temi. Ne vem, ali je štel mednje tudi L. Freiburgerja: „Ich bin ein mittelmäßiger Priester“, ki pove, da ni nikakšen sijajen govornik, ki bi svoje pridige kar iz rokava stresal in privabil velike množice, niti ni energičen organizator, ki bi znal urediti vrsto društev, niti nima smisla za vodstvo mladine; tudi ni diplomat, ki zna nastopati v vsaki družbi in se obrniti v vsakem salonu. Le povprečen duhovnik je, nič posebnega, skrbi za ljudi tam, kjer je postavljen, vesel drugega duhovnika, ki ga sreča; večkrat stopi tudi v cerkev, da pozdravi Boga. Ker ni nadarjen, ne načrtuje kakšnih posebnih prireditev in ne vidi uspehov svojega dela.

Česar človek nima, tudi dati ne more. Bog mu ni dal desetih talentov, temveč le enega. Seveda ga ne sme zakopati, pač pa razviti do skrajne mere. Včasih drugi opazijo naše delo, včasih tudi ne. Priznanje je še redkejše, večkrat ga niti ni. Ali ni vzrok naše malodušnosti prav to: naj se še tako trudimo in garamo, nihče tega ne vidi; če pa vidi, ne

prizna, in vendar bi pohvalna beseda tako dobro déla. Ko zvečer pregledamo prazne mreže vkljub dnevnuemu trudu, naj v nas odmeva 1 Kor 4, 4: „Gospod je, ki me sodi.“

Zato zjutraj povejmo Bogu, da smo spet pripravljene za nov dan: „Kakor je tvoja volja, o Bog!“ In zvečer: „Dopolni in blagoslovi vse za ves dan!“ In vsem onim, ki so nam izročeni, želimo miren počitek — in bomo tudi sami v miru.

V našem življenju ne bo več samotnosti in ne malodušnosti zaradi truda in dela. Prenesli bomo napore, ne da bi mislili na uspeh, prenesli razočaranja, ker nas Bog še nikdar ni razočaral. In če se vse podere, bomo spet zavihali rokave in začeli znova!

Fr. Bergant:

O poklicih

Anglikanski episkopat je pred kratkim izjavil, da bo zaradi pomanjkanja kandidatov zaprl štiri teološke kolegije in šest drugih združil v tri. Odveč je poudariti, da anglikanci zaskrbljeno gledajo na ta razvoj.

Vzroki pa so več ali manj veljavni za vse krščanske Cerkve. Toda omenjene administrativne spremembe teoloških kolegijev niso glavni problem, ampak le posledica drugega mnogo bolj resnega vprašanja: zakaj je danes tako malo ljudi, ki bi bili pripravljene posvetiti svoje življenje kot duhovniki v anglikanski Cerkvi?

Mnogi vidijo rešitev tega vprašanja v zgolj strukturalnih spremembah v Cerkvi: Ko bi le odpravili pohujšanje krščanske needinosti, pa bi se ljudje kar gnetli v Cerkvi in bi tudi poklicev ne manjkalo; ali ko bi zastareli župnijski sistem modernizirali tako, da bi Cerkev postala bolj pomembna vernikom na splošno in privlačna eventualnim kandidatom za duhovniško službo. Mnogim se pa tudi zdi, da je obvezna navzočnost pri verskih obredih za šolsko mladino kriva za odtujitev ljudi od Cerkve, ko zapustijo šolo itd. V vseh teh odgovorih je morda nekaj resnice, čeprav nobeden od njih ni samo po sebi razviden. Razlogi za pomanjkanje poklicev leže globlje.

Delni odgovor je nedvomno v revnejšem materialnem položaju klera. V dobi, ki je naravnost obsedena s plačami in vse meri in presoja z denarnimi merili, je duhovniška kariera v katerikoli Cerkvi večja finančna žrtev kot kdajkoli v preteklosti. Prav tako danes kleriški stan kot tak ne nudi nobenih kompenzacij, nasprotno, izgublja na ugledu, delno zaradi spremenjenih socialnih struktur, delno zato, ker je danes socialni položaj osnovan pretežno na bogastvu in končno zaradi vedno večje negotovosti o pomembnosti organizirane religije. Tako je z ma-

terialnega vidika cerkvena kariera manj privlačna za ljudi, ki bi v drugačnih razmerah morda postali iskreni dušni pastirji. Finančni oziri pri izbiri poklica so še močnejši v Cerkvah s poročenim klerom.

Nadaljnji razlog za pomanjkanje poklicev je negotovost glede organizirane religije. Ta negotovost je danes zelo splošna zlasti med mladimi ljudmi, ki so sicer prepričani kristjani. Nezaupni so do cerkvenih oblasti, prepričani so, da je Cerkev podvržena istim slabostim kot vsaka ustanova, ki je bila v življenju stoletja in stoletja. Dvomijo v njeno vitalnost in naravnost, da bi zanimala in pritegnila modernega človeka. Religija po njihovem gledanju je zadeva osebne vere in skupinske dejavnosti. Velike krščanske Cerkve s svojo zamotano organizacijo so znak otrdelosti verskih žil. Jasno je, da ljudje s takim prepričanjem ne bodo izbrali kleriškega stanu za svoj življenjski poklic. Mnogi od njih se bodo raje posvetili socialni dejavnosti.

Glavni vzrok krize duhovniških poklicev pa je v splošnem upadanju verskega prepričanja in v dvomu o krščanstvu samem. Zanimivo je dejstvo, da je naša doba zelo predana verskemu razmišljanju in ne manjka zanimanja za duhovne stvari. Zanimanje se ne izsuši ob naraščanju dvomov, toda vedno težje postaja prepričanje o lastni veri in še težje gotovost, da bo vztrajal v prepričanju celo življenje. Od mladega človeka, ki hoče postati duhovnik, se zahteva prav ta gotovost. Res je anglikanska Cerkev danes zelo tolerantna, kar zadeva vest njenega klera. Formalna izpoved anglikanske veroizpovedi danes ni več tako stroga, kot je bila nekoč in nekdo more javno spremeniti svoje prepričanje o važnih zadevah, pa zaradi tega ne bo izobčen ali odstavljen od službe. Toda vsak vesten človek ve, da je duhovniški poklic nekaj več kot izpolnjevanje pravnih zahtev svoje službe. Zaveda se skrajno mučnega položaja duhovnika, čigar vera začne pešati in, ako vero izgubi, je s tem šel po vodi njegov poklic. S tem pa tudi njegova služba postaja nesmiselna. Tako se more zgoditi, da se bo sredi svojega življenja znašel pred izbiro drugega poklica, za katerega ni pripravljen in izvežban. Le trdnost v veri, sedanja in za prihodnost, upraviči nekoga, da se poda v kleriško kariero. Da je danes takih ljudi med mladino malo, je pač žalostno, toda ni nič presenetljivega, saj že dolga leta intelektualni dvom razjeda zaupanje v krščansko vero. Na splošno med kristjani vlada intelektualna zmeda, ki zdaleka presega običajne razlike med različnimi veroizpovedmi. Te zmede ni mogoče odpraviti niti z avtoritarnimi cerkvenimi odredbami niti z upravnimi reformami.

Čeprav je zanimanje za krščanski nauk — kakor tudi za druge religije — precej široko in mnogo mladih ljudi iskreno išče novega in lepšega načina življenja, se strinjajo in sprejemajo mnogo tega, kar uči evangelij, verujejo v vrednost posameznika, odklanjajo materializem ter masovno organiziranje industrijskega življenja, pa vendar nobeden teh dvomov in iskanj ne vodi večine v naročje organiziranih religij.

Ker so problemi organizacijskega značaja lažje dosegljivi, je skušnjava velika, da se nagibamo k domnevi, da bi vse bilo rešeno ali vsaj mnogo bolje, ko bi le-te uredili. Toda to je utvara! Zelo malo je verjetno, da bo število poklicev narastlo zaradi kakršnihkoli sprememb v semeniščih, pa naj so te še tako potrebne in zaželeno. Druge upravne reforme morejo izboljšati podobo Cerkve, toda za obnovo zaupanja in vere v krščanstvo je potrebno kaj več kot to. Naj se Cerkev še tako moderno prenovi in organizira, bo to majhnega pomena, ako ne prisluhnemo evangeliju in verujemo.

Melkitski patriarh govori

Maksim V. je bil na obisku v Londonu. In takrat je povedal o izkušnjah melkitske Cerkve pred in po združitvi z Rimom l. 1724.

„Danes se vedno bolj utrjuje mnenje, da združenje z rimsko-katoliško Cerkvijo ne sme pomeniti asimilacije z rimskim obredom, temveč naj krajevne Cerkve ohranijo svojo samostojnost. Ta ideja pridobiva vedno več zagovornikov tudi v Angliji, da bi namreč anglikanska Cerkev v eventualnem združenju z Rimom ohranila svojo samostojno tradicijo in pravno ureditev po zgledu vzhodnih Cerkva.

Odlok II. vatikanskega zbora ‚Lumen Gentium‘ priznava, da je Kristusova Cerkev resnično navzoča v vseh zakonitih krajevnih občestvih vernikov, ki združeni s svojimi pastirji tvorijo prave Cerkve v novi zavezi. Ta ideja, ki je bila pred koncilom skoraj popolnoma neznan, prinaša nove poglede v pojmovanje Cerkve, ki je veljalo dolga stoletja na Zahodu. Za Vzhod pa ne predstavlja nobenega problema. Vzhodne Cerkve so se rodile, rastle in organizirale s svojo lastno disciplino, liturgijo in svojsko teološko ter duhovno dediščino, brez sposojanja od zahodne Cerkve. Za nas na Vzhodu je ideja samostojnih krajevnih Cerkva v sklopu vesoljne ali katoliške Cerkve nekaj samo po sebi razumljivega.

Drugače je bilo na Zahodu, kjer je vse osredotočeno v papeža, ki so mu nadelo visoko zveneče naslove, nepoznane v starih časih kot: Kristusov namestnik, glava Cerkve, pastir vesoljne Cerkve itd. V rimski Cerkvi so škofje, razkropljeni širom po svetu, veljali le za namestnike papeža, pri katerem so dobivali oblast in jurisdikcijo. Izven tako centralistično pojmovane Cerkve si ni bilo mogoče zamišljati kake ločene priznane Cerkve, ne svetosti, ne pravega krščanskega življenja. Znani rek: ‚Izven Cerkve (t. j. rimske) ni zveličanja‘, se je tolmačil

več ali manj dobesedno. Tako zadržanje je seveda onemogočalo prijateljske odnošaje z drugimi krščanskimi Cerkvami. Vsako združenje je bilo pojmovano kot brezpogojna vrnitev v en hlev pod pastirsko palico edinega pastirja, rimskega papeža.

Koncilski dekret o ekumenizmu je s katoliške strani odnošaje z drugimi Cerkvami bistveno izboljšal. Konstitucija o Cerkvi je vpostavila veljavnost načela zbornosti ali kolegialnosti, povzdignila je škofovstvo in s tem veljavnost krajevnih Cerkva, predvsem s priklicanjem v življenje narodnih škofovskih konferenc.

Grško-katoliška Cerkev, ki jo na Zahodu imenujejo melkitsko, je vzhodna Cerkev, združena z Rimom. Melkitska Cerkev ima apostolsko tradicijo in danes vključuje apostolske sedeže Antiohijo, Aleksandrijo in Jeruzalem. Naslovnik vseh treh sedežev skozi več kot 130 let je bil grško-katoliški patriarh. Uradno so se združili z Rimom 1724.

Danes je tudi zahodna, rimska Cerkev naklonjena uveljavljanju krajevnih Cerkva. Novi načrti za združenje ne predvidevajo več enostavne vrnitve v Petrov hlev, temveč združenje, ki spoštuje prvenstvo Rima, a ohrani neodvisnost in posebnosti različnih krajevnih Cerkva. „Danes so krajevne Cerkve tudi v rimskih cerkvenih krogih dobrodošle, uživajo priznanje in razumevanje, kar je bilo nekaj nezaslišanega v 16. in 17. stoletju, ko je bila zahodna Cerkev na višku triumfalizma,“ je dejal Maksimos V.

Patriarh je tudi poudaril, kako se je njegov prednik Maksimos IV. prizadeval za pravice patriarhalne ustanove in neodvisnost krajevnih Cerkva v bogoslužju, disciplini in teologiji. Kot smo že omenili, je II. vatikanski koncil storil velik korak naprej na tem področju z dekreti o ekumenstvu, ni pa šel zadosti daleč v odloku o vzhodnih Cerkvah. Doseženi napredek pa ogroža osnutek cerkvene ustanove — *lex fundamentalis* —, ki ga pripravljajo v Rimu in ki kodificira preživete predkoncilске ideje. V tem osnutku se zopet ogreva stara ideja Cerkve kot popolne družbe ali navpičnih odnošajev med škofi in papeži.

Nadalje je patriarh govoril o dvojni izkušnji ekumenskega značaja, ki jo je doživela melkitska Cerkev. Prva obsega dobo pred razcepitvijo patriarhata, t. j. pred uradno priključitvijo z Rimom. Patriarhi so se tedaj zavedali svoje samostojnosti in niso imeli nobenih težav v ohranjanju bratskih odnošajev z rimskim papežem, čigar prvenstvo so priznavali v obliki, kot ga je določil florentinski cerkveni zbor. Vzdrževali pa so istočasno prijateljske odnošaje z drugimi pravoslavniimi Cerkvami. Bili so katoličani in pravoslavni hkrati. Druga izkušnja pa obsega dobo po uradni priključitvi Rimu. Priključitev se je izvršila na pritisk latinskih misijonarjev, ki so prihajali v velikem številu v antiohijski patriarhat z mišljenjem o nadvrednosti rimskega obreda, ki je takrat prevladovalo, in potrebnosti, da se prekliče pravoslavje. „To nas je ločilo od naših pravoslavnih bratov, sprožilo preganjanje,

ki smo ga trpeli dolga leta, in še nadalje oslabilo krščansko življenje v teh deželah.“

Ta 250 let dolga izkušnja je v sedanji ekumenski dobi prava zadržega za nas same, za Rim in za pravoslavlje. Danes priznavamo neuspeh takega združenja, bilo je zgrajeno na nezdravih temeljih. Melkitska Cerkev je tako negativno pričevanje, kakšno združenje ne sme biti. V bodočih združitvah bo treba upoštevati te negativne izkušnje, kar zadeva vprašanje samostojnosti in skupnosti v Cerkvi.

Fr. Bergant:

Kriza v katoliških bolnicah

Katoliške bolnišnice v Britaniji, katerih začetki segajo v 19. stoletje, imajo za seboj slavno zgodovino. Prvo med njimi, Bolnišnico sv. Janeza in sv. Elizabete, so ustanovile usmiljenke in še sedaj uživa velik ugled. Toda danes se vse katoliške bolnišnice nahajajo v veliki finančni krizi.

Ko človek gleda na razpadajoča in zapuščena pročelja nekdanj slavni katoliških bolnišnic se more tolažiti z dejstvom, da niso v krizi samo privatne, od države nesubvencionirane bolnišnice, ampak tudi velik del državnih, ki so prav tako zastarele in neprikladno opremljene ter v veliki gospodarski stiski.

Tako se mnoge manjše bolnišnice združujejo v večje komplekse, druge pa so na tem, da bodo pod silo razmer morale prenehati delovati, in to vključno pomanjkanju bolnišnic.

Najhujšo krizo preživljajo privatne bolnišnice, ki jih vodijo razne karitativne ustanove. Med temi je mnogo katoliških bolnišnic. Te namreč ne dobivajo nobene podpore od države in so le delno vzdrževane po bolnikih, ker sprejemajo tudi take bolnike, ki ne morejo plačati. Njihov osnovni problem je ta, da stroškov ne morejo kriti z dohodki.

Posebna komisija, ki jo je ustanovil kardinal Heenan, je proučila probleme, v katerih se nahajajo katoliške bolnišnice, in je zaključke objavila v posebnem poročilu. Splošna ugotovitev komisije je ta, da ni verjetnosti, da bi katoliške bolnišnice in šole za bolniške sestre mogle preživeti sedanje desetletje zaradi vedno novih zahtev. Pod sedanjimi pogoji ni najboljša uporaba sredstev, ki so na razpolago. Pogodbe z državnim zdravstvenim skrbstvom so pogosto neprikladne in negotove. Pogoji, ki jih dajejo, so negospodarski in trajajo samo toliko časa, dokler krajevne državne bolnišnice ne morejo zadovoljiti potreb v določenem kraju. Tako so privatne bolnišnice vedno bolj odvisne od bolnikov, ki plačujejo, katerih pa ni dovolj. Obnovitev in razvoj po-

trebnih in kompliciranih uslužnosti, ki jih zahteva moderno zdravstvo, bi bila predraga in po mnenju komisije neupravičljiva spričo obstoječih in bodočih načrtov državnega zdravstvenega skrbstva. Zato komisija predlaga, naj bi se redovne ustanove, ki se bavijo s to dejavnostjo, osredotočile na one dejavnosti, ki niso primerno obsežene v državnem zdravstvenem sistemu.

Kar zadeva šolanje in pripravljanje bolniškega osebja, nadaljuje poročilo, je tudi v vedno večjih težavah zaradi novih, večjih zahtev. Katoliške bolnišnice morajo z velikimi stroški šolati svoje bolničarke izven lastnih ustanov. Ker se velika večina katoliških bolniških sester, laičnih in redovnih, dobro izuri v državnih bolnišnicah in ker se vidi, da s svojo navzočnostjo v njih koristijo poslanstvu Cerkve, je komisija mnenja, da problemi, ki so združeni z vzdrževanjem katoliških bolničarskih šol, presegajo morebitne prednosti in koristi, in zato svetuje, naj se te razpuste.

Nekatere katoliške bolnišnice bi se mogle uspešno posvetiti kaki posebni aktivnosti, kot n. pr. umsko ali fizično zaostalim ali skrbi za stare in omenogle itd. Na tem področju so namreč zelo velike potrebe in državni sistem je zelo pomanjkljiv.

Namen katoliških bolnišnic je bil poleg zdravstvenega vedno tudi versko-nravnega značaja. Toda komisija ugotavlja, da na žalost obstoj katoliških bolnišnic in šol za vežbanje bolniškega osebja ni znatno vplival na državno politiko v tej zadevi, odkar je bilo uvedeno državno zdravstveno skrbstvo. Zato je treba tem bolj podpreti veliko število katoliških bolniških sester, laičnih in redovnih, ki delajo v državnih bolnišnicah in socialnem skrbstvu, pri izpolnjevanju njihovega krščanskega poslanstva, zlasti v luči modernega zadržanja do življenja in smrti.

Komisija predlaga ustanovitev katoliškega instituta, čigar namen naj bi bil pospeševanje in širjenje krščanskih načel na zdravstvenem in socialnem področju: to se pravi posvetiti vso pozornost tovrstnemu pripravljanju bolničarskega osebja in ga tako usposobiti za bolj popolno službo bolnikom: fizično in duhovno. Poleg tega naj bi tak institut bil tudi v pomoč redovnim ustanovam, ki bi želele preusmeriti svojo delavnost tako, da bi čim bolj zadovoljevale sedanjim in bodočim potrebam zlasti najmanj privilegiranim ljudem. Institut bi tudi skrbel za koordinacijo delavnosti in raziskovanja zdravstvenih in skrbstvenih problemov širom po deželi. Taka ustanova, ki bi bila na državni ravni, bi bila Cerkvi v veliko pomoč pri njeni odgovornosti, ki jo ima pri vzgoji zdravnika, bolniškega osebja in drugih socialnih delavcev v poklicni etiki. In to bi bila ogromna naloga, saj so zahteve in potrebe modernega časa velike.

Vsa navodila in predlogi so le svetovalnega značaja. Posamezne bolnišnice in redovne ustanove, ki jih vodijo, bodo morale končno same odločati o svojem bodočem delovanju. Dana pa je smer, kako ohraniti

in poživiti krščansko-nravni namen katoliških bolnišnic. Morda bo gospodarska stiska odprla in razširila delovno področje katoliškim zdravnikom in bolniškim sestram s tem, da jih bo prisilila ven iz zaprtega kroga v državne nekonfesionalne bolnišnice.

Fr. Bergant:

Kardinalova zgodba

Kardinal Heenan more biti tako v privatnem pogovoru kot tudi v svojih javnih izjavah razveseljivo naravnosten in zbadljivo odkrit. Zaradi te lastnosti je privlačna televizijska osebnost, ki zagotavlja — če že ne blesteč, pa vsaj — jasen odgovor o skoraj vsaki zadevi. Neustrašenost je tudi značilna za njegov kleriški značaj. Na drugem vatiškanskem koncilu je izstopal po moči, s katero je posegel v debato. Nekoč je brez ovinkov ostro napadel teološke strokovnjake, češ da se prav malo ali nič ne menijo za redno učiteljsko službo škofov in celo papeža. Ko je šlo za ustanovitev tajništva za laike, je z enako odkritosrčnostjo svaril, da se je treba za to najprej posvetovati z laiki, ki mnogo več vedo o javnih zadevah kot pa škofje. Na rimski sinodi l. 1969 je vpričo papeža, ki mu je sedel le nekaj metrov oddaljen nasproti, pribil, da Cerkev ne more tvegati ponovnega vznemirjenja, kakršno je sledilo encikliki „*Humanae vitae*“. Na zadnji sinodi pa se je znesel nad časnikarji, da kažejo pravo obsedenost glede spolnosti, ko se razpisujejo o duhovniških problemih...

Zanimivo je, da vse te izjave, ki so bile očitno namerjene, da povzročijo ostro debato, razlagajo kot reakcionarne. Mnogi z njimi dokazujejo, da je kardinal v osnovi konservativen ali kvečjemu neopredeljen. Tisti, ki kardinala dobro poznajo, odkrivajo v njem zamotano osebnost, čigar mnogostranost ga v preizkusnih vprašanjih glede nauka in discipline, ki vznemirjajo današnjo Cerkev, čestokrat prisili, da se trdno postavi na tradicionalno plat in to predvsem v želji, da pojasni stanje problemov.

To spretno gibljivost je kardinal posrečeno prikazal tudi v prvem delu svoje biografije. Po zgledu odličnih angleških državnikov podaja obračun svojega službovanja ter izjavlja, da je namen avtobiografije predvsem ta, da se izogne nadležnim intervjuvom morebitnih življenjepiscev. Razvidno pa je, da avtor s pravim užitkom pripoveduje stvari, ki so mu prišle na misel iz njegove mladosti in prvih let duhovniškega službovanja. Z namerno nagajivostjo je izbral za naslov knjige: „*Ne vsa resnica*“, in to zaradi nenavadne vsebine in zaradi priložnosti, ki mu dovoljuje nepričakovano poštenost v ocenjevanju samega sebe.

Avtor odkritosrčno priznava, da nima namena posnemati sv. Avgu-

ština in se izpovedati svojih mladostnih neumnosti. Toda pripetljaji, ki jih kardinal navaja, razkrivajo dosledno drznega mladeniča, nestrpnega do dolgočasnih formalnosti in pogumno hitrega v dosegih praktičnih ciljev; pokaže se njegovo tekmovanje z oblastjo in izredna spretnost, kako preživi potlačitev. Hkrati pa njegova zgodba iz mladosti vsebuje dovolj primesi bodočega duhovniškega poklica in končni vzpon na hierahični lestvici.

Opisovanje izkušenj za časa njegovega teološkega izobraževanja v Rimu razodeva kritično zadržanje, ki je zaznamovalo njegovo kariero. Kardinal priznava, da so bila teološka predavanja, ki jih je obiskoval, preveč ozka v obzorju, da bi usposobila študente za intelektualno in pastoralno nalogo v povojnih letih. Kljub temu je užival rimska leta ter izkoristil sorazmerno neodvisnost mišljenja, ki je tedaj vladalo v angleškem zavodu.

Ko se je Heenan kot mlad doktor vrnil iz Rima, je bil dodeljen brentwoodski škofiji, ki jo je tedaj vodil škof A. Doubleday. Življenjepisec pravi, da se je njegov škof čutil v vesti dolžnega, da mladega rimskega doktorja „drži pri tleh“. Tej diskriminaciji Heenan pripisuje svoj končni vzpon v Cerkvi; kajti škof ga je vodil, kot sam pravi, po pravi poti in ga obvaroval napačnih smeri. Tako mu je preprečil diplomatsko službo v Afriki, prepovedal njegova udejstvovanja na radiu, odsvetoval vsako delovanje izven župnije in mu zabranil tudi zaposlitev v povojni Nemčiji. Na drugi strani pa mu je koristilo poznanje z Arturjem Hinsleyem, tedanjim rektorjem angleškega zavoda v Rimu, in Bernardom Griffinom, nekim starejšim soščolcem, ki sta oba pozneje postala westminstrska kardinala. V Rimu je navezal stike tudi s kasnejšim kardinalom Gaetanom Cicognanijem.

Kljub težki škofovi roki se je duhoviti mladi duhovnik Heenan hitro obdal z najrazličnejšimi dejavnostmi v župniji ter počasi izstopal s svojimi pogumnimi posegi v najrazličnejše zadeve in probleme. Kardinal Hinsley ga je začel vabiti v London na posvetovanja.

Eno najsmelejših junaštev je bilo mesec dolgo potovanje po Rusiji l. 1936, kjer se je izdajal za psihologa. Z neverjetno hladnokrvnostjo se je vkrcal na neko rusko ladjo; obiskal je več učnih ustanov in celo neko jetnišnico. Kljub manjšim sitnostim s policijo je ostal neprepoznan. V istem poglavju kardinal pripoveduje, kako je navezal stike z neko rusko študentko, da bi iz nje izvedel kolikor mogoče izvirne podatke o ruskem sistemu. Z osebnimi izkušnjami oborožen je spretno pisal proti ruskim simpatizerjem v Angliji.

Junaško je bilo njegovo delo med vojno ob nočnih bombnih napadih na London, čeprav sam o tem malo govori. Bil je pri gasilcih, pomagal in tolažil je prizadete, hkrati pa pisal za časopise in oddajal na radiu. L. 1947 ga je končno njegov škof izpustil, da je prevzel vodstvo misijonske družbe. V tej službi je potoval v Severno Ameriko, kjer je zbiral pomoč med sorodniki, zlasti pa nove pastoralne izkušnje.

Tako se konča prva knjiga kardinalove avtobiografije. Bil je imenovan za škofa v mestu Leeds v severni Angliji. Knjiga je zelo poučna, tudi zabavna in do skrajnosti odkritosrčna.

Fr. Bergant:

Katoliške šole v Angliji

Med glavna prizadevanja katoliške hierarhije na Angleškem so katoliške šole, katerih cilj je vzgojiti dobre katoličane. V nekem pogovoru mi je nottinghamski škof dejal: „Naša prva skrb so katoliške šole. Zame so večje važnosti kot pa gradnja novih cerkva. Šola vzgaja zavedne in praktične vernike.“ Seveda lastne šole katoličane precej stanejo. Dasi država plačuje vse kvalificirane učitelje in profesorje, ne glede na to, kje učijo, in prispeva 88% za gradnjo novih srednjih šol, je finančno breme za gradnjo in vzdrževanje novih šolskih prostorov in plačevanje nekvalificiranih učiteljev kljub vsemu še precejšnje. Dejstvo, da obiskuje katoliške šole samo 67% katoliških otrok, dokazuje, da je število prostorov še daleč od zaželenega cilja. Ostali otroci so porazdeljeni po državnih šolah. Štiri milijone funtov na leto morajo prispevati trije milijoni katoličanov, ki obiskujejo nedeljsko službo božjo. Nabirke so le takrat. S takim finančnim dotokom pa bodo mogli v 10 letih pripraviti potrebno število prostorov za večino katoliških otrok.

Problemi pa niso samo ekonomskega značaja. Razpravljajo o ustroju šol. Nekateri so za to, da bi konfesionalna šola obsegala le osnovno šolsko dobo, srednje šole pa naj bi bile skupne s kristjani drugih veroizpovedi in tudi nekristjani. Sistem bi odgovarjal sedanjemu ekumenškemu gibanju, ki teži k večji sproščenosti in se ogiba vzgajanja zaprte družbe. Nekateri gredo še korak dalje z vprašanjem, ali so danes sploh še potrebne lastne katoliške šole. Ali ne bi bilo bolj v duhu časa, da se odpravijo in podrejo plotovi, ki opredeljujejo družbo v skupine in geto? In vendar bodo katoličani vztrajali vsaj pri osnovnih katoliških šolah, ker državne še dolgo ne nudijo tiste vzgoje, ki je katoliškim šolam tako pri srcu.

Katoliške šole bodo torej še vedno glavna skrb in ideal za angleške katoličane, o tem v sedanjih razmerah ni dvoma. Vprašanje pa je, ali katoliške šole, kakršne so sedaj, še ustrezajo svojemu namenu in idealu. Že pred leti je izšla posebna študija o verski vzgoji. To je zbirka samostojnih razprav več avtorjev o verski vzgoji na splošno in posebej o verski vzgoji katoliških šol v Angliji in Walesu. Vtis, ki ga dobimo iz poročila, je vse drugo kot razveseljiv. Optimisti, ki so bili zadovoljni s sedanjim stanjem katoliških šol, bodo razočarani nad nekaterimi zelo negativnimi ocenami. Dejstvo je za katoličane še toliko bolj žalostno,

ker je vzdrževanje lastnih šol zanje težko breme. Vsiljuje se vprašanje: so katoliške šole še vredne tega imena?

Najprej je jasno, da še tako dobra šola ne bo uspela, ako ni vzporednega dodelovanja in opore v družini. Ako pa katoliške šole vkljub temu ne dosegajo svojega cilja: vzgajati dobre vernike, potem je jasno, da nekaj ni v redu in je treba celotni sistem preiskati.

Nekdo poroča, da verska šola ponekod še vedno obstaja v suhoparnem učenju zapovedi, zakonov in prepovedi na pamet, seveda brez razumevanja in v iluziji, da jim bodo, ko odrastejo, učinkovite življenjske smernice. V neki škofiji je še danes v rabi učbenik iz l. 1911. Tako ostane le goli formalizem. Tudi takozvana apologetična metoda je nesmiselna. Učenje odgovorov na ugovore, s katerimi se bo srečal, ko odraste, in bo imel tako pripravljeno orožje za obrambo svoje vere. V praksi pa je popolnoma neuporabno. Avtor tudi ugotovi, da imajo nekateri učenci vtis, da jih verska vzgoja nekako odreže od ostalih predmetov, od dejanskega življenja in drugih kristjanov. Temu pa ni kriv verski pouk kot tak, ampak sistem, ki nasprotuje ekumenskemu gibanju.

Dr. Royston Lambret se v svoji razpravi dotakne tudi kolegialnih šol, takih, ki imajo notranje učence in jih v glavnem vodijo redovnice. V takih šolah je treba polagati veliko pažnjo na to, da bo verska vzgoja prevevala celotno življenje. Osredotočiti se mora zlasti na vajo v krščanski ljubezni, v resnični skrbi za blaginjo vsakega člana komunitete, najbolj učinkoviti vzgojitelji v takih šolah bodo člani komunitete same.

Končno se Dom Sebastian Moor sprašuje, po kakšnih kriterijih moramo sploh spoznati učinkovitost verske vzgoje? Kakšne vidne, otipljive spremembe v človeku izpričujejo uspelo versko vzgojo? Redno obiskovanje nedeljske službe božje ni nujni odgovor na gornje vprašanje. Mnogo formalnih kristjanov formalno to točno izpolnjuje. Vendar človeške sodbe se morejo opirati le na vidne, otipljive znake in zunanje vedenje. Pravi vernik je tisti, čigar izkustvo kot osebe je bilo ali je na tem, da bo kronano z vero. Krščanski pouk pa je umetnost doseči v učencu odgovarjajočo samozavest in ga pripraviti na sprejem odrešujočega razsvetljenja — vere.

V Rusijo

Vsakdanja izkušnja potrjuje, da je človek že po naravi radoveden. Radovednost žene človeka tudi na pot. Danes je mogoče obkrožiti svet v nekaj urah. Tako piše popotnik Vinko Zaletel, ki je bil lansko leto v Rusiji: „Hotel sem se prepričati o življenju in razmerah in sem res

marsikaj spoznal.“ Škoda, da v pismu takoj pove, da ne more opisati svojih doživetij. Rad bi pa vse buržujske komuniste po svetu za nekaj časa poslal v Rusijo.

Več pa je objavil bridgeportski dnevnik o poti dr. Stanislava A. Mikoliča, profesorja in ravnatelja socialnih ved na univerzi Presvetega Srca v Bridgeportu, Connecticut, ZDA. Dr. Mikolič ni obiskal le evropske Rusije, ampak tudi sovjetsko Sibirijo in centralno Azijo.

Najprej je bil v Vzhodni Nemčiji, Poljski in v raznih delih Sovjetske zveze. Potoval je z železnico, avtom, letalom, z ladjo in tudi „na palec“, kadar je bilo potrebno. Znanje jezikov mu je pomagalo, da se je mogel pogovoriti z mnogimi državljani v komunističnem svetu.

Ako primerjamo življenje v Sibiriji in Bridgeportu, moramo reči, da življenje v Sibiriji in drugih delih Sovjetske zveze daje dosti prilik za kulturo in zabavo. K športnim prireditvam ali v gledališče morete iti poceni: 25 centov do 1.50 dolarja plačate za vstopnico. Vendar je manj televizije in še manj zabavnih prireditev na TV. Seveda sovjetski državljani more to nadomestiti z branjem ali z udeležbo pri drugih kulturnih prireditvah. Na vsakem voglu lahko najdete v nekaterih mestih tri ali štiri knjigarne.

Trgovin je malo, na izbiro je malo ali nič. Potrošniških dobrin ni veliko in zasebni avtomobili so redki. Javni prevoz je zelo dober in enkratna vožnja stane tri do štiri cente.

O sibirskih taboriščih iz Stalinovih dni se nihče ne razgovarja. Hruščev jih je zaprl in nihče ne komentira preteklosti. Tako jih ni nihče omenil v katerem koli razgovoru.

Navaden državljani v Sibiriji je poln pionirske delavnosti, kot je bil Amerikanec ob meji v prejšnjem stoletju. Nепrestano se bori proti ledu in snegu, saj ni cest, daljave v Sibiriji in drugod v sovjetski Aziji pa so neizmerne, pove dr. Mikolič. Doda pa: prevoz po zraku je glavni dejavnik za transport in kmetje iz oddaljenih krajev potujejo z letalom v Moskvo, da prodajo svoje produkte.

Nadalje je opazil v razgovorih, da sovjetski državljani vedno enači sovjetsko moč z razvojem novejših dobrin pod komunizmom. Vsi pa občudujejo Amerikance.

Družinsko življenje je dopolnjeno s skrbjo za otroka in vzgojno pomočjo v šoli, otroškem vrtcu ali v „jaslih“, ki jih je vsepovsod veliko. Mladi se zgodaj poročijo in oba, mož in žena, delata. Ker so „jasli“ blizu tovarn, morejo starši odvesti otroke kar peš domov.

Prebivalstvo v sovjetski in jugovzhodni Aziji se spreminja. V Kazakstanu je videl pokrajino večjo kot Evropo, kjer se suha puščava spreminja v produktivno središče, ki zaposluje tisoče specialistov, in-

ženirjev in tehnikov iz evropske Rusije. Ti večkrat ostanejo v kraju in se poroče z domačini. Vabijo jih boljša stanovanja, prosta šola in prosta zdravstvena oskrba.

Ceste so tudi v največjih krajih kot Moskva in Leningrad skoraj prazne in morete parkirati, kjer koli hočete. Tudi zločinov, kot posilstvo in rop, se ne zgodi veliko na cestah. „Misel o tem, da bi vas kdo napadel na cesti, se redko sliši in turisti morejo hoditi po ulicah v Moskvi in Leningradu brez strahu.“

Dr. Mikolič ugotavlja veliko razliko, ki je med komunističnimi državami: „Na Poljskem najdete veliko svobode, da lahko poveste svoje mnenje. Ako primerjate Poljsko z Vzhodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo, Poljaki glasno kritizirajo. Na Poljskem se zelo vidi versko življenje. V Krakovu je naštel v nedeljo nad 600 maš, cerkve so polne in nove zidajo.“

Toliko iz časopisa. Dr. Mikolič pa je tudi v pismu napisal o tem. Dodajmo še iz pisma: „Potovanje je bilo izredno zanimivo, a obenem zelo naporno, zlasti po Kazakstanu in Uzbekistanu v srednji Aziji. Vas verjetno zanimajo cerkvene in verske strani potovanja. Neke nedelje sem bil v Leningradu in obiskal edino katoliško cerkev v mestu. Maša je bila ob 7. zvečer (ena ali dve sta bili predpoldne) in cerkev je bila kar lepo zasedena. Duhovnik je bil že nekoliko v letih, a ne še preveč star; pred mašo je spovedoval. Večina vernikov je bila ženskega spola in mladine obojega spola je bilo tudi lepo število. Videl sem tudi mlad zaljubljen par, ki je skupno z drugimi na glas pel v latinščini ‚Credo‘. Vsa maša je bila latinska in vsi so vse na glas odgovarjali in molili. Obredi so bili po starem, tudi duhovnik je bil oblečen po starem in s hrbtom proti vernikom. Cerkvena oznanila so pa dvojezična: poljska in ruska.“

Ostale nedelje sem bil vedno v pravoslavni cerkvi. V glavnem mestu Sibirije, v Novosibirskem, je liturgija trajala 4 ure. Daroval jo je sibirski metropolit in cerkev iz lesa, velika in okusno zgrajena, je bila nabito polna. V župnišču zraven cerkve in v baptisteriju je bilo krščevanje vse dopoldne. Isto sem videl v Taškentu in Kijevu. Povsod je bila cerkev nabito polna, a cerkva, odprtih za bogoslužje, je izredno malo. V Novosibirsku kot tudi v Taškentu sem poslušal pridigo: oba nadškofa (tisti v Sibiriji je bil zelo star ter kost in koža, imel je dolgo brado) sta poudarjala: ‚Ohranite vero, Bog je, ostanimo mu zvesti, ohranimo vero!‘ V Kijevu, kot tudi v ostalih mestih, je menda odprta samo ena pravoslavna cerkev: katedrala, ki je med najlepšimi na svetu in je zelo velika. Trije zbori so prepevali na ono soboto in cerkev je bila nabito polna, da vsi niso mogli priti vanjo. Morda vas bo tudi zanimalo, da sem v vseh pravoslavnih cerkvah videl veliko število mladih duhovnikov in seminaristov. Obiskal sem celo židovsko sinagogo v SSSR.“

Današnja vloga zdomske Slovenije

Predavanje dr. Jožeta Velikonja, profesorja na washingtonski univerzi, Seattle, Združene države, na „študijskih dnevih slovenskih izobražencev“ v Dragi 4. septembra 1971.

Pred nekaj meseci sem izrazil željo, da bi letos rad prišel v Drago. V odgovor sem dobil sporočilo, naj bi tam tudi kaj povedal.

Od tedaj me na mojih poteh po precej širnem svetu spremlja, rekel bi preganja dilema, ali naj bi zbral nekaj programatskih trditev, jih naslonil na citirane izjave, podprl z dokumentacijo, ki jo je kdo kje v svetu našel in ki ji zaradi zunanje uglajenosti ne bi smeli odrekati objektivnosti; ali pa naj bi vam prikazal, kako kot soudeleženelec, subjekt in objekt, doživljam to svojo lastno prisotnost v širokem svetu — da je ta svet dovolj širok, naj navedem, da je New York malo več kot na pol poti od tod do mojega novega doma — istočasno pa naj bi pokazal, kako slovenske izkušnje, moje in drugih Slovencev v svetu, sovpadajo z izkušnjami drugih narodnostnih skupin v podobnih pogojih, čeprav mi neradi priznamo, da naši problemi niso edinstveni.

Ni prvič, da se dotikam teh vprašanj: problemov Slovencev v svetu, problemov njihovega fizičnega in biološkega obstanka, problemov njihovega ekonomskega vživljanja in procesov njihovega psihološkega vraščanja v novo, medtem ko jim vzporedno odmirajo nekdanje korenine. Osebnosti izkušnje po svoje barvajo ta gledanja. Ker sam ne verjamem, da je človek sposoben dojeti in popolnoma razumeti objektivno realnost, zato je vsako človeško gledanje le subjektivno. Vprašanje je le, kako daleč je moje gledanje odmaknjeno od nekega povprečnega zrenja tujerodca v novem svetu, četudi je tudi njegovo gledanje le subjektivno.

Znani ameriški geograf je pred nedavnim zapisal, da je za sedanjost preteklost le spomin, bodočnost pa pričakovanje: preteklost ostaja v nas v obliki spominov, v podobah, ki so ne le časovno odmaknjene od trenutka, ko so nastajale, tudi spremenjene so, kot bi ji gledali skozi filter; danes tudi ustvarjamo bodočnost s predvidevanji, z načrti, z upi. Tudi slovenska prisotnost se tej nujni povezanosti med preteklostjo, sedanostjo in bodočnostjo ne more izogniti, četudi bi se ji rada. Plodovitejša so razpravljanja o načrtih za bodočnost, kot je pretresanje zgodovine, ki je ne moremo spremeniti, četudi se iz zgodovinskih izkušenj lahko nekaj naučimo za bodočnost. Slovenska prisotnost v svetu je nujen izraz vse naše preteklosti, slovenski obstoj v svetu se za bodočnost oblikuje danes. Četudi je bodočnost svet pričakovanj in upov, naj bi v teh pričakovanjih in upih ne šli predaleč proč od vsega, kar

smo mi sami in kar so druge narodnostne skupine doživele na domačih tleh in po svetu.

V slovenski in zdovski literaturi pogosto naletim na trditve o edinstvenosti slovenske bitnosti in edinstveni zgodovinski poti, po kateri so Slovenci doslej hodili in po kateri naj bi šli v bodočnost. Žal te trditve ne vzdrže temeljitejše analize. Četudi je vsak primer zgodovinskih dogodkov edinstven, čeprav je vsak konkretni doživljaj neponovljiv, je vendarle iz njih mogoče izluščiti nekaj bolj splošnih smernic in zgodovinskih analogij, ki bi mogle pojasnjevati tudi slovensko bitnost: edinstvenosti so le podrejene splošnim „zakonom“ dogajanj. Ne vidim razlogov, čemu naj bi bila slovenska prisotnost in slovenska bodočnost drugačna, kot je preteklost, sedanost in bodočnost drugih narodnostnih skupin. Če se omejim predvsem na zdomske Slovence, njihovo vraščanje v novi svet, njihovo ohranjanje in umiranje ne kaže nobenih posebnosti, takih namreč, da bi jih ne zasledili tudi pri drugih narodnostih. Morda je pri Slovencih tempo vraščanja in odmiranja drugačen, prvine asimilacijskega procesa pa niso edinstvene.

Radi bi videli, da bi naši otroci ne šli po poti asimilacije, a toka asimilacije družini ne moremo ustaviti, razen če bi otroke zaprli doma in jim preprečili vse stike z zunanjim svetom. Tok asimilacije lahko začasno zadržimo, kakor ga zadržujejo slovenska občestva, slovenske fare (četudi te včasih vršijo vlogo pospeševalcev asimilacije), slovenske publikacije, ne moremo ga pa ustaviti. Slovenska bitnost tudi ne more zabrisati prepada med generacijami: doma je ta prepad omejen le na generacije, ki vendarle ostajajo v slovenskem okviru, v zdomstvu se prepad med generacijami veže s prepadom v etnični identiteti, med starši, navezanimi na stari dom, in otroki, vraščenimi v novo domovino. Pač iluzorno bi si bilo predstavljati, da bi mogli ta prepad bodisi premostiti, bodisi preprečiti.

Četudi je delitev Slovencev, ki živijo izven administrativnih meja Slovenije, na zamejce in zdomce v marsikaterem oziru nepotrebna in tudi škodljiva — kakor je vsaka delitev sama po sebi lahko škodljiva, bodisi delitev Slovencev po potnih listih ali na tiste z rdečo izkaznico ali brez nje — je vendar med zamejci in zdomci, ki oboji živijo zunaj meja, bistvena razlika: zamejci, živeči za mejami administrativne Slovenije, so fizično naslonjeni na matično enoto ter sestavljajo njeno prostorno nadaljevanje; zunanje odločitve ustvarjalcev mednarodnih meja so jih napravile za „zamejce“, pa najsi so to sami hoteli ali ne.

Zdomci so po teritorialnem okviru in po svojem značaju drugačni ljudje: premaknili so se v prostoru, odšli so v svet iz kakršnih si bodi razlogov; v svetu so, teritorialno so odmaknjeni, ne živijo na sklenjenem slovenskem ozemlju. Najsi bodo odločitve krojilcev mednarodnih meja kakršne koli, ni verjeti, da bi kraj njihovega bivanja in dela kdaj postal formalni del administrativne Slovenije. To so ljudje brez slo-

venskih tal, brez teritorialne naslonitve na matično Slovenijo. Njihove vezi s slovenskim svetom niso spontane, njih vezi so hotene, ustvarjene z napor in ohranjene s trudom, kajti postale so izraz svojskega hotenja: biti del slovenstva, pa naj bi bilo to slovenstvo še tako šibko ali vez še tako drobna.

(Že ducat let je od tega, ko sva o teh zadevah razpravljala s prijateljem Bogdanom Novakom, sedela na kamniti obali Michiganskega jezera v Chicagu, na kraju, ki je postal leta 1968 svetovno znan po chikaških nemirih. Večer za večerom sva pletla misli o slovenski afirmaciji, o povezavi razdrobljenih koščkov slovenstva v tem ogromnem svetu. Takrat še nisem mogel vedeti, kako prostorna je že samo Amerika, kako daleč se je razlezla proti Pacifiku.)

Zdomska Slovenija torej ni teritorialna. Prostorske pogojenosti so zdrobljene, funkcijske vezi, ki se doma prepletajo v notranjosti teritorialnega okvira, so v svetu odprte vsem zunanjim motnjam in posegom.

Ustvarjanje teritorialne enote v svetu, graditev slovenskih naselbin in slovenskih sosedstev so izseljenci dolgo smatrali za predpogoj „slovenstva v svetu“. Ogromni napori, veliko denarja je bilo vložena in ga zdomci še danes vlagajo v graditev takih „getov“, v veri, da bo z njimi slovenstvo ostalo, brez njih bi se izgubilo. Varljivost tega mišljenja, ki pač ni svojsko samo za Slovence, je privedla do dileme: ali vzdrževati slovenska naselja, slovenske institucije, fare in trgovine, družabne prostore, domove in zavarovalnice in s tem zagotoviti življenje, ali pa iti po nezadržni poti narodnega izginotja. Nedvomno slovenske institucije zadržujejo asimilacijo, a preprečiti je ne morejo.

Kot soudeleženelec in kot opazovalec sem to dilemo preživel, zato so moje trditve subjektivno pobarvane.

V svetu je teritorialno pogojeno slovenstvo varljivo. Slovenske naselbine v ameriških mestih, ki so jih rojaki zgradili in do danes ohranili — kdo ve, koliko let bo to ohranjanje še mogoče — žive na zelo omejenem prostoru. Omejene pa so tudi v tem, da označujejo za slovensko, kar se v tej naselbini dogaja, četudi so prijemi in posegi zmaličen kompromis med spominsko podobo slovenskih oblik in površno sliko tega, kar naj bi bilo „amerikansko“. Slovenski emigrantski obiskovalci domovine naj vam bodo odmev te zmesi slovenstva in amerikanstva, kajti velik del njih predstavlja ta neizdelani kulturni kompromis.

Zdomska Slovenija sloni le na funkcijskih vezeh. Njena rast in moč sta direktno odvisni od intenzivnosti teh povezanosti z drugimi aktivnimi jedri v zdomstvu, v zamejstvu in v matični domovini. V vsaki funkcijski povezanosti v socialnih skupinah je aktivnost tokov odvisna od obeh faktorjev: vez med njima mora biti živa, pretakanje v obe smeri je za življenje nujno. Enosmerni tok je nezadosten. Odgovornost je torej na obeh soigralcih. Zaman so očitki, kaj vse naj bi zdomci ali

zamejci ali ljudje doma napravili, nudili in posredovali. Če ni pretakanje dvosmerno, bodo vezi izgubile smisel življenja in usahnile in jih ne bo zlahka oživiti.

V vsaki funkcijski povezanosti v sistemu je nujen smoter. V današnji družbi v svetu vstaja ne le vprašanje, kaj naj mi sistem prinese v materialnem pogledu, pač pa tudi, kakšno socialno, kulturno in duhovno obogatitev mi nudi. Revolucionarnost današnje mladine v Angliji in Ameriki — te dežele najbolj poznam — je že prešla iz razdobja rušenja (razen anarhističnih skupin, ki predstavljajo majhno, a tesno povezano skupino) in se preusmerila v iskanje najbolj daljnosežnih smotrov, pri čemer so dolgi lasje in razcefrane hlače le simboličen odklon nekdanjih in sedanjih prijemov ustaljene družbe.

Čemu? Isto vprašanje bi si morali sami zastaviti: ali je ohranjevanje slovenske prisotnosti vrednota sama po sebi, zato ker je slovenska in torej vredna, da jo ohranimo kljub žrtvam; ali pa je vrednota zaradi svoje drugačnosti, ki nas v tujem svetu bogati in plemeniti. To dilemo med splošno in specifično vrednostjo večkrat pretresam, a nimam zadovoljivega odgovora.

Smotrnost sistema se ne da meriti z njegovo učinkovitostjo. Medsebojna povezanost členov v sistemu, v našem primeru posameznikov, skupin in naselbin, je za kratko dobo mogoča brez pravega smotra, lahko je sama sebi namen, kaže se lahko v visoki številki dopisov, članov, podpornikov ali tudi udeležencev prireditvev, da se lahko ponašamo s tem, koliko nas je. Slovenci se že dolgo borimo s svojo „majhnostjo“, ker vidimo v njej nezadostnost za svoj popolni razvoj, ker nekako nismo dorasli sami sebi in si z izgovorom majhnosti lečimo boleost nezadostnosti. Zato smo od nekdanj radi napihovali številke udeležencev na zborovanjih, kongresih, taborih in volitvah, ker smo si s tem ustvarjali iluzijo pomembnosti.

Smotrnost sistema obstaja izven sistema, sistem utesnjuje ali pospešuje delovanje, a v človeških sistemih je smotrnost zunanja, intuitivna ali sprejeta vrednota, izhajajoča bolj iz vere kot iz organizacijske pogojenosti.

Čemu? Smotrnost organiziranega sistema na domačih tleh izgubi smisel za svoj obstoj izven meja s Slovenci naseljenega ozemlja. Teritorialnost in suverenost na domačih tleh, v mejah in ob mejah administrativne Slovenije, se izniči stotine in tisoče milj proč od nje.

Aktivnost sistema je odvisna predvsem od energije, ki se pretaka med elementi po vezeh med njimi, vendar sistem in aktivnost v njem potrebujeta zunanje cilje in ne moreta biti sama sebi namen.

(Pred dvema mesecema, konec junija letos, sem po geografskem kongresu v Victoriji, v Britanski Kolumbiji na pacifični obali Kanade, prodril v malo obljudeno in komaj dostopno obalo oceana daleč na se-

veru. Z družino sem se ustavil na visokem bregu. Tišino okolja je motilo nenehno šumenje visokih valov, ki so se prelivali na peščeno obalo. Tu in tam je na peščini stal šotor, ob njem ogenj, v odeje zaviti neznanci so si ga zakurili. Tudi mi smo napravili isto: postavili šotor, zakurili ogenj, pripravili spalne vreče, nato sedli in poslušali morje. Družina, tisoče milj proč od Slovenije, brez teritorialnih korenin, vendar funkcijsko povezana s sistemom. V žepu sem imel pismo prijatelja, v katerem mi sporoča podrobnosti tega sestanka v Dragi. Poleg njega tudi argentinski „Sij“ s komentarji o zborovanju. Vezi, s smotrom, tanke niti, ki se pletejo preko kontinentov, brez teritorialne osnove, brez zemlje in brez tal, vendar del slovenstva.

Danes ne mislim dosledno slovensko, sanjam bodisi slovensko ali italijansko ali angleško, priznam, da je moje slovenstvo manj ekskluzivno, kot je bilo pred dvajsetimi leti, priznam tudi, da je manj živo, kot je bilo nekdanje, po eni strani zaradi silne rasti novih vezi, novih neslovenskih povezanosti, po drugi zaradi napora, ki ga ohranjanje slovenskih vezi zahteva.)

Zdomska Slovenija, brez teritorialnosti, je le izraz ene vrste funkcijskega sistema, takega namreč, v katerem definirani prostor ni nujen pogoj za obstoj sistema, marveč je prostor bolj ovira, ki ga mora po vezeh pretakajoča se energija premostiti. Prostor, svet, ki ga pošta, telefon, radio in televizija preprežajo, povezujejo in oblikujejo.

Programatične izjave o tem, kakšna naj bi bila vloga Slovencev v svetu in doma, redko prodrejo v ljudi, še bolj redko sprožijo zavestna dejanja, ki naj bi vodila do jasnejše in polnejše vloge Slovenca kot človeka in Slovenca kot koristnega člana kulturno-socialnega sistema slovenstva.

Načelno toga stališča se pogosto bijejo z realnostjo sodobnosti, neskladnost med načeli in realnostjo težijo po zblizanju in izničenju razporka, pri čemer naj bi se realnost približala načelom, ne da bi pri tem načela upogibali in jih tako približevali empirični realnosti. Dogmatizem te vrste Slovincem očitno leži, saj se desetletja ob tem izživljamo, ne da bi mogli pokazati na konkretne dosežke, kjer naj bi končno dosegli skladnost med načeli in realnostjo. Po eni strani se nezadostno zavedamo, kako je potrebno aktivno poseganje v izoblikovanje realnosti, po drugi dajemo premalo cene dinamični spremenljivosti načel, vrednostnih lestvic in tudi empirične realnosti.

Togost socialistične načelnosti v administrativnih mejah Slovenije najde odmev v togih programih izven meja. Četudi je razlika v načelih velika, ni skoro nobene razlike med njimi po togosti ali prilagodljivosti dejanskemu stanju. Normativni principi, ki naj bi nam merili sedanost in risali bodočnost, ostajajo neostvarljivi. Razmak med principi in realnostjo se vztrajno večja.

Slovenci v zdomstvu so obteženi s togostjo sistemov, iz katerih so izšli, od avstrijskega deželanstva, preko predvojne Dravske banovine do povojne socialistične republike. Spoznavanje dinamične spremenljivosti današnje stvarnosti navadno izgine, ko se zdomec časovno in prostorno odmakne. Spomin postane glavni vir predstav „domačnosti“, „slovenstva“ in „domovinstva“; spomin, ki se čudno poigrava z nekdanjimi vtisi, jih spreminja in prestavlja, ne da bi zahteval zavestno sodelovanje in umski napor; spomin, ki postaja vedno bolj abstrakten in že zaradi svoje abstraktnosti vedno bolj odmaknjen od stvarnosti. Slovenec v svetu se oklepa skupka iluzijskih predstav ter z njimi živi, ustvarjajo mu vtis realnosti, a imajo z realnostjo vedno manj opravka. Zdomska kultura kaže na ta odmik in na ta svet iluzij, kaže ga v sanjskih prikazih nekdanje sodobnosti, ki se istočasno bije z realnostjo tuje sodobnosti, ne da bi jo mogla vskladiti ali podrediti.

Štetje prebivalstva v letu 1971 je ugotovilo, da je preko 60.000 ljudi iz republike Slovenije začasno na delu zunaj meja današnje Jugoslavije. Tu so vsleti seveda le prijavljeni odsotni, bodisi da so izven administrativnih meja svojevoljno ali poslani z odobrenjem „nadležnih organov“. Vsi drugi, med katere spadam tudi sam, so bodisi odpisani, ker uradno ne obstajajo, bodisi so namerno pozabljeni, ker je priznavanje njihove eksistence nezaželeno.

Ne vemo, koliko je Slovencev v zdomstvu. Dalo bi se približno oceniti, koliko ljudi slovenskega porekla je v svetu, kajti biološki izvor je objektivno dejstvo, ki ga zunanji pogoji ne spremenijo. A število ljudi, ki se kakorkoli še štejejo med Slovence, je dokaj manjše, bolj spremenljivo, ter ga je zato težje ugotoviti. Zaradi tradicionalne polarizacije med slovenskimi izseljenci so tudi zgodovinski in dokumentarni viri nezanesljivi: nekdanj smo šteli ali konservativne ali napredne, a malokdaj oboje; danes štejemo bodisi podpornike in simpatizerje, bodisi nasprotnike sedanjemu političnemu režimu v Sloveniji, a redko oboje. Dejansko imata ti dve skupini če jih smem tako imenovati, silno malo skupnega, morda le zunanji okvir obiskov domovine ter prireditelj, ki jih obe skupini smatrata za dovolj nevtralne. Te polarizacije, ki se seveda v podrobnostih še mnogo bolj drobi in se zaradi vedno tesnejših vezav z novo okolico tudi neprestano preusmerja, ne velja, niti je ni mogoče premostiti.

(Naj navedem le primer zbiranja arhivalnega gradiva o slovenskih izseljencih v Ameriki. Večina arhivalnega gradiva izginja v ognju ali na smetiščih. Zbiranje, ki so ga začeli na univerzi v Minnesoti, je imelo od vsega začetka „napredno barvo, delno po osnovi zbirke, zapuščini urednika Moleka, delno zaradi stikov, ki so jih ameriški zbiravci navezali z Izseljensko matico in z instituti v Ljubljani. Kot tako je bilo zbiranje obarvano kot „titovsko“, četudi se nas je nekaj trudilo, da bi

središče postalo splošno in kolikor mogoče vsem odprto. Po nekaj letih je napetost zvedenela, ker so se arhivi razširili na druge narodnosti, središče je dobilo novega direktorja italijanskega rodu ter je zbiranje slovenskih arhivalij postalo postransko. Istočasno vrši podobno zbiranje center v Kentu (Edi Gobec), v New Yorku (Janez Arnež), v Colorado in v Clevelandu.)

(Konec prihodnjič)

Sao Paulo

Slovenci v Sao Paulo, Brazilija, se že 14 let zbirajo k slovenski službi božji vsako drugo nedeljo v mesecu. Pred leti je bila prav zanje ustanovljena kaplanija. Lani, 22. 10., je nadškof Pavel Arns ustanovil osebno župnijo za Slovence v nadškofiji in ji določil za sedež cerkev Najsvetejšega Zakramenta, v kateri se zbirajo že od l. 1964. Dosedanji kaplan *Ludovik Ceglar* je bil imenovan za župnika.

12. 3. popoldne je razglasitev nove župnije in ustoličenje prvega župnika opravil nadškof ob veliki udeležbi vernikov. Tudi pridigal je on. Bili o ustanovitvi župnije in o imenovanju župnika sta bili slovesno prebrani.

Z župnikom so v slovenščini somaševali še štirje slovenski duhovniki *Alojzij Ilc*, župnik župnije Najsvetejšega Zakramenta, ki je dosegel ustanovitev slovenske župnije in ponudil župnijsko cerkev za sedež nove župnije, kapucin *Mansueto Božič* iz Vipave in salezijanec *Alojzij Zver*, oba univerzitetna profesorja, ter *Boris Zakrajšek*, stolni kaplan v Guarapuara. Vsi trije so prevozili več tisoč kilometrov, da so prišli na slovesnost. Župnik *Janez Habijan* in kanonik *Janez Ambrož* sta se opravičila. Navzoča sta bila tudi dušna pastirja Hrvatov in Poljakov. Pred koncem maše se je župnik nadškofu zahvalil za izkazano zaupanje in prebral pozdravno pismo msgr. *I. Kunstlja* in čestitke povablencev, ki se slovesnosti niso udeležili, med njimi generalnega vikarja in pomožnega nadškofa nadškofije. Inž. *Herbert Slivnik* se je zahvalil nadškofu za ustanovitev župnije v imenu Slovencev.

Po maši je bilo v župnijski dvorani skioptično predavanje o Sloveniji in o življenju Slovencev v Sao Paulu. Pevci so v cerkvi in dvorani lepo prepevali. Slovesnost je bila obilno obiskana in filmana. Narodnih noš je bilo 22. Navzočih je bilo nekaj Slovencev prvič, nekateri so spet prišli po dolgih letih. Upati je, da bo nova župnija v dušni blagor Slovencev v Sao Paulo.

Bridgeport, ZDA

V mestu Fairfield, škofija Bridgeport v državi Connecticut, ZDA, bodo proti koncu tega leta posvetili novo župno cerkev sv. Križa. To ne pomeni ustanovitev nove župnije, ampak nadaljevanje šestdeset let stare slovenske narodne župnije, ki se seli iz industrijskega Bridgeporta v predmestje. Načrt za mestno obnovo zahteva, da se značaj tistega mestnega predela spremeni iz stanovanjskega v lahko-industrijskega. Ko to pišemo, so zidovi nove cerkve že pod streho in načrt za župnišče že tudi izdelan.

Narodne fare v Ameriki danes niso isto, kar so bile v preteklosti. Novih škofije sploh ne dovoljujejo odpirati, že obstoječe pa tudi hitro spreminjajo svojo obliko in se prilagajujejo novemu načinu življenja. Zato je primer Sv. Križa v Bridgeportu tem bolj značilen. Pot do dovoljenja za zidavo nove cerkve od strani škofije je bila strma in polna ovir. Vendar sedaj ob pogledu v preteklost dobrih dveh let, ko se je župnija borila za obstoj, lahko vidimo, da se je vsaj ponekod v Cerkvi uveljavil duh demokratičnega načina vladanja in odločanja. Bodočnosti župnije Sv. Križa ni odločila volja večine škofijskih svetovalcev in tudi ne odločen nastop vplivnih irskih župnikov in monsignorjev, ki so se protivili dovoljenju. Odločila jo je objektivna sposobnost župnije, ki je dokazala voljo in moč, da nadaljuje svoje življenje. Škof sam je bil ves čas nepristranski in dostopen za pametne razloge.

Pred petimi leti je bil poklican č. g. *Alojzij Hribšek*, da vodi župnijo kot župni upravitelj. Stanje župnije ob njegovem prihodu je razvidno iz letnih poročil prejšnjih petih let, t. j. od leta 1962 naprej. Število duš je bilo od leta do leta takole: 1471, 1324, 1180, 1093, 962. Padalo je za več kot 10 odstotkov vsako leto, odkar je dotok novih priseljencev usahnil! Mladinske organizacije že več let ni bilo nobene razen krščanskega nauka za majhne otroke. Prav tako so prenehala delovati vsa verska društva za odrasle. Takoj prve tedne je novemu župnemu upravitelju javilo pet mladih družin, naj jih ne šteje več v faro, „ker zaradi majhnih otrok in precejšnje daljave ne morejo obiskovati ob nedeljah sv. maše pri Sv. Križu, ker je sv. maša v angleščini že ob devetih“.

Na škofiji so stanje župnije dobro poznali. Očividno je škof prav zato imenoval č. g. *Hribška* samo za župnega upravitelja, ker so dnevi življenja Sv. Križa bili šteti. Mestna uprava je itak hotela vsak čas odkupiti župnijsko posest in cerkev porušiti. Prav ta negotovost je najbolj moreče vplivala na mnoge farane. Niče ni vedel povedati, kdaj bo prišla odločitev in kakšna bo ta glede bodočnosti. Gotovo je tudi nedeljavnost farnih društev izvirala iz iste psihoze. Župnik *dr. Andrej Farkaš*, Hribškov prednik, je marsikomu jasno izrazil svoje prepričanje, da župnija nima nobenega izgleda za obstoj in bo s porušenjem cerkve tudi fare konec.

Kljub temu pa je novi župni upravitelj našel med farani precejšnje število odločnih in zvestih družin, ki so se vsakemu njegovemu povabilu in nasvetu odzvale vestno brez ugovora. Zlasti se je pokazalo to zadržanje, ko je bilo treba zbirati denar za splošno nepriljubljene škofijske dajatve. To je dalo duhovniku poguma, da je začel graditi osnove za novo farno življenje. Marsikaj je poizkusil, tudi če se ni obnesel vsak njegov poskus. Takoj prvo poletje je poslal dve faranki na kongres za poučevanje krščanskega nauka, ki so ga imeli v državi New Hampshire. Po njima je jeseni pritegnil še več odraslih, da so pomagali organizirati krščanski pouk za doraščajočo mladino. V postnem času je priredil duhovne obnove za mladine ter za tri jezikovne skupine odraslih: slovensko, hrvatsko in angleško. Že prvo jesen je osnoval šolo slovenskega jezika, ki je pritegnila preko dvajset otrok. Osnoval je tudi Župnijski laični svet in s tem pritegnil župljane, da so sami začeli čutiti odgovornost za župnijo. Moško Društvo Najsvetejšega Imena in ženska Marijina družba sta bili obnovljeni in sta začeli imeti redne sestanke. Pozneje je organiziral še dekliško Marijino družbo. Za zaključek prvega leta slovenske šole je povabil slovenski moški pevski zbor iz New Yorka, da je imel koncert narodnih pesmi v farni dvorani. Ta koncert je sprožil misel med domačimi fanti, da so nato ustanovili podoben zbor pri Sv. Križu. Naslednje leto (1969) so že ti dodali svoj program, ko so spet prišli gostje iz New Yorka za drugi koncert. Isto poletje je č. g. *Hribšek* vzel s seboj v Boston dva farana na tridnevni organizatorski delovni tečaj, da bi preko njiju poživil angleško in slovensko cerkveno petje. Že prej je za nekaj časa imel pri Sv. Križu dr. *Jerka Gržinčiča*, da je izboljšal slovensko petje in vodil slovensko šolo. Č. g. *Hribšek*, ki mu je medtem škof dal naslov župnika, je pri vsem zasledoval cilj, pritegniti mlajši rod in v njem zbuditi zanimanje za to, kar je svojsko Sv. Križu, namreč krščansko versko udejstvovanje, pobarvano s slovenskim izročilom. Sv. Križ naj postane ena sama strnjena župnijska skupnost, ki ima svoj *raison d'être* v tem, da so ji ljuba slovenska izročila in navade slovenskih prednikov.

Delo je rodilo sad. Ko se je leta 1969 položaj glede bodočnosti začel premikati z mrtve točke, je župnija že dokazala, da ima v sebi življenjske sile. Župnijski svet je bil dobro utrjen in poln samozavesti. Ko je škof z dvema svetovalcema prišel na sestanek, so člani tako odločno govorili o zidavi nove cerkve, da je škof moral priznati: „Kot fara ste sicer majhni, ampak voljo imate močno in dobro veste, kaj hočete.“

Jeseni leta 1970 je mesto s prisilno prodajo napravilo konec negotovosti in odločitev je morala biti storjena. Med tem časom pa je bil ustanovljen Škofijski pastoralni svet laikov, redovnic in duhovnikov. Ta je bil postavil „moratorium“ na kakršno koli graditev v škofiji, ker se je gradnja novih šol v prejšnjih letih preveč razmahnila in je škofija zašla v resne finančne težave. Za župnijo Sv. Križa je bila v tem

velika zapreka. Treba je bilo dobiti od Škofijskega pastoralnega sveta spregled prepovedi graditve. Dne 22. novembra 1970 je bil odločen sestanek. Dve močni župniji, v katerih sosesčini naj bi farani zgradili novo cerkev, sta se jim postavili nasproti. Imeli sta svojega advokata, ki je govoril v imenu faranov obeh nasprotnih župnij. Tudi trije duhovniki so nastopili in zgovorno prepričevali devetnajst članov pastoralnega sveta, zakaj je nespametno in škodljivo za dobro duš in za škofijo na splošno, če takale majhna skupina zida novo cerkev in se drži sku-kaj, namesto da se pridruži bližnjim cerkvam. Sv. Križ je stal kakor David pred Goljatom. Njegov župnik je preprosto izrazil, da je njegova župnija vedno ustregla vsem obveznostim do škofije in bila dobra sosedja vsem drugim faram. Nikomur ne bo v breme, župljani si bodo sami zgradili, kar potrebujejo. Čutijo pa, da imajo do tega pravico! Pripeljal je s seboj prijatelja irskega duhovnika po imenu *Patrick Sullivan*, ki je kot sociolog podprl njegovo pozicijo. „Sedaj bo spregovoril slovenski duhovnik *Father Patrick Sullivan*,“ ga je šaljivo predstavil predsednik Škofijskega sveta. Ko je *Father Sullivan* končal, so člani sveta začeli posegati v besedo in se potegovati za Davida: „S kakšno pravico jim moremo mi prepovedati graditi si cerkev, če so jo doslej imeli, so jo vestno vzdrževali in si bodo z lastnim denarjem postavili drugo, ko jim mesto prejšnjo odkupi in plača?“ Volili so — in trinajst glasov od devetnajstih je bilo „za Davida“. Prva velika zmaga za župnijo Sv. Križa!

Pa s tem ovir še bilo konec. Ko je bil načrt za cerkev na pol izdelan, v juliju leta 1971, pokliče škof župnika na „zaupen“ sestanek v družbi generalnega vikarja in ga naprosi, naj pomaga prepričati farane, da bi bilo bolje zanje, če opustijo misel na novo zgradbo. Naj rajši prevzamejo cerkvena poslopja župnije sv. Janeza Vianneya na drugem koncu mesta, plačajo njene dolgove in postanejo gospodarji te župnije. Tudi ime lahko spremenijo v Sv. Križ. — Sedaj je pa župnik čutil, da je vrsta na njem, da svojih faranov ne izda. Odločno je odgovoril škofu: „Prevzvišeni, dokler hočete, da vodim župnijo Sv. Križa, bo moja želja to, kar želijo farani; kar je v interesu župnije, za to se bom jaz odločil.“ — Kaj pa, če je ta izbira zares v interesu župnije?“ — „To pa naj farani sami odločijo, ne jaz zanje.“ — Škof je na to pristal: „Naj farani odločijo!“ Takoj drugi dan je župnik privatno vprašal štiri vodilne farane, kaj pravijo na tako misel. Vsi so bili odločno proti. Vse je že bilo navdušeno za načrte nove cerkve, ki so se razvijali. Napisal je škofu pismo: „Prosim Vas, ne mešajmo faranov še z novimi vprašanji! Oni hočejo naprej z načrti, ki so v razvoju. To je njihova volja in zato tudi moja. Bodite prepričani, prevzvišeni, da je tudi v interesu škofije, ohraniti nekaj sto katoličanov zadovoljnih, ki bodo svojemu škofu zaupali in ga hvaležno ljubili, namesto da čutijo, kakor da so bili oropani nečesa, kar jim gre po božji in človeški pravici.“

Po tem pismu ni imela župnija od strani škofije nobene zapreke več. Tretjega oktobra 1971 so slovesno blagoslovili zemljišče in zasadili prvo lopato, nato pa prilikom proslavili s slovesnim kosilom v veliki dvorani v Fairfieldu. Med mnogimi odličnimi gosti je bil seveda tudi škof. Ko je videl stotine (preko 400) ljudi, ki so se nagnetli v dvorano, je pripomnil župniku: „Od kje si si jih pa toliko ‚sposodil‘? Saj vas vseh skupaj ni toliko.“ — „To jih je samo en del,“ mu je ta odgovoril. „Videli boste, koliko nas bo, ko bomo vsi prišli na posvetitev!“

Nekaj podobnega se je tudi primerilo, ko so se predstavili mestnemu svetu v Fairfieldu s prošnjo za dovoljenje, da se naselijo v določenem delu mesta (Zoning Variance). Nekdo od protivnikov je dejal: „Ti ljudje so Bridgeportčani. Zakaj pa hočejo postaviti cerkev v Fairfieldu?“ — „Ali je kateri od vas iz Fairfielda?“ se je obrnil predsednik sveta po dvorani, kjer je sedelo polno gledalcev. (Sestanek je bil dostopen občinstvu.) Vsa dvorana se vzdigne in stara Mrs. Rodek na glas izjavi: „Jaz živim dalj časa v Fairfieldu kakor ti, mladič!“ — „Oprostite,“ se obrne predsednik proti župniku, ki je sedel spredaj; „pa ste rekli, da je vaša fara majhna.“

„Da, bili so trenutki, ko sem bil zares ponosen na naše ljudi,“ je zapisal župnik. „To je bilo plačilo za mnoga grenka doživetja; ni bilo je bogato plačilo!“

ARGENTINA

Gradnja cerkve Marija Pomagaj

Tam daleč za morjem živi naša slovenska skupina, ki je sestavljena iz dveh generacij naseljevanja. Prva je prišla v Argentino kot izseljenci pred nasiljem italijanskega fašizma po prvi svetovni vojni, druga pa kot politični begunci iz l. 1945 iz evropskih taborišč, kjer so preživeli nekaj let potem, ko so odšli od doma ob prihodu komunistične oblasti v Sloveniji.

Za prvo skupino so v verskem pogledu skrbeli slovenski duhovniki *gg. Anton Merkun, Jože Kastelic*, ki se je ubil na najvišjem vrhu Andov Aconcagui v Južni Ameriki, in nazadnje *msgr. Janez Hladnik*, ki je umrl l. 1965 kot župnik v Lanusu.

Z novo skupino je od l. 1947 dalje prišlo toliko duhovnikov, da so tvorili 20% vseh duhovnikov v Argentini. Z njimi je prišlo tudi sloven-

sko bogoslovno semenišče s teološko fakulteto pod vodstvom † *prelata dr. Odarja*, katero je vzgojilo v času begunstva 50 duhovnikov. Slovenski duhovniki so večinoma vstopili popolnoma v dušno pastirstvo po argentinskih škofijah, nekaj od njih je hkrati prevzelo tudi dušno-pastirsko oskrbo rojakov, ki so živeli v njihovi bližini. Tako se je izoblikovalo 10 dušnopastirskih postojank, ki so imele svoje središče v Buenos Airesu, katerega je oskrboval od l. 1950 dalje sedanji delegat za slovensko dušno pastirstvo v Argentini *msgr. Anton Orehar*.

Za oskrbovanje kulturnega in socialnega dela so si v teku 20 let Slovenci zgradili deset prosvetnih domov in osrednjo Slovensko hišo v Buenos Airesu. Službo božjo so imeli v središčni argentinski cerkvi dotičnega okraja, v mestu pa v samostanskih kapelah, prav tam so se zbirali tudi k duhovnim obnovam in večjim verskim prireditvam. Danes imajo službo božjo ponekod tudi v dvorani krajevnega slovenskega prosvetnega doma.

Sedaj so se odločili, da v središču slovenskega izseljenkega življenja v Argentini, v glavnem mestu Buenos Airesu zgradijo svojo slovensko cerkev. Ta naj bi bila slovensko versko središče v Argentini: spomenik vsem žrtvam slovenske revolucije in druge svetovne vojne. Izbrali so si naslov **MARIJE POMAGAJ**. Tako bodo imeli tudi v Južni Ameriki slovenske Brezje. Tako bodo imeli tudi za verske slovesnosti svojo slovensko cerkev, ki bo poleg cerkve Marije Kraljice v Lanusu druga slovenska cerkev v Argentini.

Pred leti, od 1962—1965 so zgradili prostorno Slovensko hišo z dvorano, družabnimi prostori ter sobami za uprave listov in pisarne, ki služijo tudi za slovensko srednjo in ljudsko šolo. Začasno kapelo so si uredili v podkletenem prostoru pod odrom, zato je razumljivo, da so vedno imeli željo graditi stalno cerkev. Začeli so v začetku letošnjega leta in delo lepo nadaljujejo kljub velikim gospodarskim neprilikam v deželi.

Za praznik Kristusa Kralja so l. 1971 slovenski dušni pastirji v Argentini naslovili sledeče vabilo rojakom v Argentini in po svetu za prispevanje h gradnji:

VABILO SLOVENSКИH DUŠNIH PASTIRJEV

Kot smo se l. 1954 obrnili slovenski dušni pastirji na rojake, preden smo začeli z gradnjo Slovenske hiše v Buenos Airesu, storimo to sedaj, ko stojimo pred začetkom nove in najlepše stopnje tega načrta, ki je: zgraditev slovenske cerkve Marije Pomagaj.

Po veliki večini imate zgrajene svoje hiše, ki so dom vaših družin, imamo zgrajene krajevne domove, ki naj bodo opora krajevnim sku-

pinam, imamo Slovensko hišo v Buenos Airesu kot osrednji simbol naše vere v ohranitev slovenske skupine v Argentini.

Nimamo pa še slovenske cerkve, kjer naj bi Bog imel svoje bivališče med nami v Buenos Airesu.

Naj bo ta cerkev spomenik naše hvaležnosti do Boga, ki nas je v teh letih skrbno varoval v vseh nevarnostih, in pa prošnja za blagoslov bodočim rodovom zunaj domovine.

Naj bo skupen spomenik našim žrtvam revolucije in 2. svetovne vojne, ki so za nas žrtvovali vse, kar so imeli na svetu. Večinoma njihovih grobov ne bomo videli v domovini, mnogo jih bo ostalo skritih za vedno.

Nam pa naj bo ta cerkev klic k zvestobi in stanovitnosti.

Težke so razmere, v katerih hočemo začeti, a vse, kar je bilo med Slovenci lepega narejenega, je bilo z žrtvami.

Nismo sami, z nami je Bog, ki pravi v SZ: „Jaz sem z vami. In Gospod je obudil duha. Prišli so in so se lotili dela pri hiši Gospoda, svojega Boga.“ (Agej 1, 13, 14)

Zazidati nameravamo okrog 700 kv. metrov za kapelo in dodatne prostore.

Stroškovnik za zidavo 1 kvadratnega metra bo znašal okrog 600 novih pesov.

Nikomur ne predpisujemo, koliko naj da. Stori naj vsak po svoji uvidevnosti in lepo sprejme nabiralce.

Hočemo graditi Bogu novo svetišče z veseljem, ker ga hočemo imeti v svoji sredi, skupaj z Marijo Pomagaj, ki naj bo naša skupna mati. Kot naša Kraljica naj bo vez z brati v izseljenstvu in z brati doma v Sloveniji. Isti naslov, isto srce za nas, v veselju in trpljenju!

Združimo svoje sile, da iz želje postane dejstvo! SLOVENSKA CERKEV MARIJE POMAGAJ v Buenos Airesu — prestol Bogu in Mariji, kraj miru za nas!

Buenos Aires, na praznik Kristusa Kralja, 21. novembra 1971.

*

Če bi kdo želel kaj pomagati h gradnji s svojim prispevkom, more poslati v Evropi na DRUŽBO SV. MOHORJA v Celovcu, Viktringer Ring 26; v USA na SLOVENSKO PISARNO (Janez Ovsenik) 6304 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio, 44103; v Kanadi na: BOŽJA BESEDA (Janez Kopač) 739. Browns Line, TORONTO 520, CANADA. — Doda naj dostavek ZA SLOVENSKO CERKEV MARIJE POMAGAJ V ARGENTINI. (Anton Orehar). V Evropi tudi na KATOLIŠKI GLAS, Riva Piazzutta 18, 34170 Gorizia, Italia.

Med sobrati

MARIBOR

Osebna naznanila

Anton Dimec, kaplan v Šoštanj, je bil imenovan za vikarja pomočnika župniku Vinku Mundu v Kamnici; *Franc Jager*, župnik v Pilštanju, je bil imenovan za soupravitelja župnije Podsreda; *Alojz Kostanjšek*, kaplan v Vojniku, je bil prestavljen za kaplana v Šoštanj; *p. Tarzicij Kolenko*, OFConv., župnijski upravitelj na Ptujski gori, je bil imenovan za soupravitelja župnije Majšperk; *Milan Kovač*, kaplan pri Sv. Martinu v Velenju, je bil imenovan za župnijskega upravitelja nove župnije Sv. Marije v Velenju; *Janko Škraban*, župnik in dekan v Beltincih, je bil razrešen souprave Velike Polane; *Miloš Turk*, župnik na Ljubnem ob Savinji in dekan dekanije Gornji grad, je bil na lastno prošnjo razrešen službe dekana. Podeljen mu je bil naslov „decanus emeritus“ (zaslužen dekan); *Ernest Ueleberi*, župnijski upravitelj v Majšperku, je bil razrešen in imenovan za župnijskega upravitelja v Veliki Polani v Prekmurju; *Alojz Weingerl*, kaplan v Kamnici, je bil prestavljen za kaplana v Vojnik; *Janez Zorko*, župnijski upravitelj v Gornjem gradu, je bil imenovan za dekanovega namestnika (prodekana) dekanije Gornji grad; *Štefan Zver*, župnik v Lendavi, je bil imenovan za dekanovega namestnika (prodekana) dekanije Lendava; *Alojzij Žagar*, župnik v Mozirju, je bil imenovan za dekana dekanije Gornji grad in istočasno za duhovnega svetovalca mariborske škofije; *Ignacij Kreslin* je bil razrešen uprave župnije Sv. Ožbalt ob Dravi in souprave župnije Kapla in imenovan za vikarja pomočnika župnijskemu upravitelju Antonu Mašiču pri Sv. Bolfenku na Kogu; *dr. Franc Plemenitaš*, prof. teološke fakultete, je bil imenovan za župnijskega upravitelja pri Sv. Ožbaltu ob Dravi in soupravitelja župnije Kapla.

FRANKFURT

Za izseljenskega duhovnika za Frankfurt in okolico je bil imenovan *g. dr. Edi Škulj*. Želimo mu mnogo uspehov.

NAŠI RAJNI SOBROTJE

Gorica

8. marca zjutraj je v Gradežu umrl *g. Uladko Komac*, župnik iz Sovodenj. Trpel je zaradi srca ter je bil v Gradežu na zdravljenju. Rodil se je v Bovcu 1. aprila 1904, posvečen je bil v Gorici 19. junija 1932. Pokopan je bil 10. marca v Sovodnjah.

Koper

Umrli je 17. marca 1972 na Slapu pri Vipavi župnik in bivši dekan v Idriji *Janko Žagar*. Rodil se je 23. novembra 1896 v vasi Hruševje in bil posvečen 10. junija 1921. Pokopan je bil 19. marca.

Ljubljana

Umrli je 25. februarja 1972 v Kolovratu *Franc Blažič*, župnik v pokoju, star 75 let. Rodil se je 27. septembra 1897 v Žužemberku in bil posvečen 18. julija 1920. Izdal je 30 zbirk svojih skladb. Pokopan je bil 26. februarja v Kolovratu.

Dne 28. aprila 1972 je umrl *Stanko Rebek*, SDB. Rodil se je 7. junija 1908 v Trstu in bil leta 1937 posvečen v Ljubljani. Bil je goreč ljudski misijonar.

Dne 15. maja 1972 je umrl v Beogradu lazarist *Jože Fidler*. Rodil se je 18. februarja 1893 v Sv. Juriju pri Celju, v duhovnika je bil posvečen 9. februarja 1912.

Maribor

Anton Holzedl, župnik in prodekan v Veliki Polani, je umrl 24. decembra 1971. Rodil se je 7. marca 1912 in bil 5. julija 1936 posvečen.

Dne 23. aprila je umrl v Trstu *dr. Jakob Marinšek*, star 63 let in bil pokopan 4. maja v Slovenski Bistrici. V duhovnika je bil posvečen leta 1937.

30. januarja so v Podsredi pokopali *Jakoba Zidanška*, župnika v Podsredi in dekana dekanije Kozje. Posvečen je bil 29. junija 1923; zanimal se je tudi za medicino ter s tem ljudem zelo pomagal!

Videm

20. februarja so v Gornjem Barnasu (videmska nadškofija) pokopali 59-letnega *Fortunata Blasutiča*. Bil je župnik v Srednjem blizu Stare gore, pa se je moral umakniti na furlansko župnijo Iplis, kjer je podlegel težki bolezni.

Naj počivajo v miru!

OMNES UNUM — vez slovenskih duhovnikov v zamejstvu. — Izdaja in ureja: Konzorcij lista „Omnes unum“, Via della Sagrestia 17, 00120 Citta del Vaticano. — Upravo lista vodi in ga tiska: Družba sv. Mohorja v Celovcu. — Za list odgovarja: dr. Janez Polanc. (Naslov obeh je: Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt, Austria, Europa)

